

PROGRAM

PROFILAKTYCZNO-WYCHOWAWCZY

NA ROK 2022/2023

W SZKOLE PODSTAWOWEJ

IM. P. STALMACHA W BAŻANOWICACH

Podstawa prawna:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 ze zm.).
- Konwencja o Prawach Dziecka, przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych z 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r. nr 120, poz. 526).
- Ustawa z 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1762 ze zm.).
- Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1915 ze zm.).
- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1082 ze zm.).
- Ustawa z 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 1119 ze zm.).
- Ustawa z 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn.: Dz.U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.).
- Ustawa z 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (tekst jedn.: Dz.U. z 2021 r. poz. 276 ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. z 2020 r. poz. 1449).
- Podstawowe kierunki realizacji polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2022/2023.
- Statut Szkoły Podstawowej im. Pawła Stalmacha w Bażanowicach

Ponadto wykorzystano:

- Raport Instytutu Profilaktyki Zintegrowanej „Jak wspierać uczniów po roku epidemii? Wyzwania i rekomendacje dla wychowania, profilaktyki i zdrowia psychicznego” – sporządzony na zlecenie MEiN (oparty na wynikach badań wśród uczniów, rodziców, nauczycieli w okresie kwiecień 2020 – styczeń 2021).

I. Wstęp

Wychowanie to „wspieranie dziecka w rozwoju ku pełnej dojrzałości fizycznej, emocjonalnej, intelektualnej, duchowej i społecznej, które powinno być wzmacniane i uzupełniane przez działania z zakresu profilaktyki dzieci i młodzieży” (art.1.pkt.3 Ustawy Prawo Oświatowe). Rolą szkoły, natomiast oprócz jej funkcji dydaktycznej, jest dbałość o wszechstronny rozwój każdego z uczniów oraz wspomaganie wychowawczej funkcji rodziny.

Treści Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego Szkoły Podstawowej im. P. Stalmacha w Bażanowicach są spójne ze statutem szkoły w tym warunkami i sposobem oceniania wewnątrzszkolnego. Tworzy on spójną całość ze szkolnym zestawem programów nauczania i uwzględnia wymagania opisane w podstawie programowej.

Szkolny Program Wychowawczo-Profilaktyczny został opracowany na podstawie diagnozy w zakresie występujących w środowisku szkolnym potrzeb rozwojowych uczniów, z uwzględnieniem:

- wyników nadzoru pedagogicznego sprawowanego przez dyrektora,
- ewaluacji ubiegłorocznego programu wychowawczo-profilaktycznego realizowanego w roku szkolnym 2021/2022
- wniosków i analiz (wnioski z pracy zespołów zadaniowych, zespołów przedmiotowych, zespołów wychowawczych),
- wyników kontroli organu nadzoru pedagogicznego,
- i spostrzeżeń ważnych dla szkoły (sposstrzeżenia, wnioski nauczycieli, uczniów, rodziców).

Podstawowym celem realizacji Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego jest wspieranie dzieci i młodzieży w rozwoju oraz zapobieganie zachowaniom problemowym, ryzykownym.

II. Kierunki polityki oświatowej państwa w roku szkolnym 2022/2023

1. Wychowanie zmierzające do osiągnięcia ludzkiej dojrzałości poprzez kształtowanie postaw ukierunkowanych na prawdę, dobro i piękno, uzdalniających do odpowiedzialnych decyzji.
2. Wspomaganie wychowawczej roli rodziny przez właściwą organizację i realizację zajęć edukacyjnych wychowanie do życia w rodzinie. Ochrona i wzmacnianie zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.
3. Działanie na rzecz szerszego udostępnienia kanonu i założeń edukacji klasycznej oraz sięgania do dziedzictwa cywilizacyjnego Europy, m.in. przez umożliwienie uczenia się języka łacińskiego już od szkoły podstawowej.
4. Doskonalenie kompetencji nauczycieli do pracy z uczniami przybyłymi z zagranicy, w szczególności z Ukrainy, adekwatnie do zaistniałych potrzeb oraz kompetencji nauczycieli nowych przedmiotów wprowadzonych do podstawy programowej.
5. Wspomaganie kształcenia w szkołach ponadpodstawowych w związku z nową formułą egzaminu maturalnego od roku 2023. 6. Doskonalenie systemu kształcenia zawodowego we współpracy z pracodawcami – wdrażanie Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030.

III. Treści i zadania profilaktyczno – wychowawcze:

ZADANIA	SPOSOBY REALIZACJI	OSOBY ODPOWIEDZIALNE
ROZWÓJ POZNAWCZY UCZNIÓW		
Rozpoznawanie możliwości i zainteresowań uczniów oraz stwarzanie możliwości ich rozwijania	1. Przeprowadzenie ankiet diagnozujących potrzeby uczniów. 2. Obserwacja bieżąca uczniów. 3. Indywidualna praca z nauczycielem przedmiotu. 4. Mobilizowanie uczniów do udziału w konkursach i zawodach. 5. Prowadzenie zajęć w ramach pomocy psychologiczno-pedagogicznej (rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych, dydaktyczno-wyrównawczych, zajęć z pedagogiem oraz psychologiem). 6. Prowadzenie dodatkowych zajęć wspomagających z matematyki, j. polskiego oraz j. angielskiego. 7. Prowadzenie zajęć bibliotecznych. 8. Prowadzenie zajęć rozwijających. 9. Organizowanie konkursów, wyjść do kina, muzeum, teatru, wyjazdów edukacyjnych. 10. Przygotowywanie programów artystycznych na uroczystości szkolne, prezentowanie talentów na forum szkoły. 11. Korzystanie z technologii informacyjnej (pracownia multimedialna)	Pedagog szkolny, Pedagog specjalny, Wychowawcy klas Dyrektor, Nauczyciele prowadzący Nauczyciele Nauczyciele Specjaliści Psycholog, Pedagog szkolny, Pedagog specjalny Nauczyciele Bibliotekarz Nauczyciele Nauczyciele
Innowacje Programy	1. Udział w projekcie „Czytam z klasą lekturki spod chmurki”. 2. Projekt - Reading is magic! 3. Projekt – APTECZKA PIERWSZEJ POMOCY EMOCJONALNEJ 4. Projekt - „Emocji rozwijanie przez czytanie”	A. Frońska A. Kozerska K. Karska D. Szandarowska A. Dziedzic
Rozwijanie umiejętności rozpoznawania własnych uzdolnień	1. Zajęcia z orientacji zawodowej. 2. Doradztwo zawodowe kl. 7-8.	Wychowawcy klas Nauczyciel prowadzący doradztwo zawodowe

Kształtowanie postawy twórczej	1. Organizowanie konkursów, wystaw prac plastycznych. 2. Praca świetlicy szkolnej. 3. Organizowanie imprez szkolnych wg kalendarza imprez. 4. Koło plastyczne.	Nauczyciele
Uczenie planowania i dobrej organizacji własnej pracy	1. Tematyka lekcji wychowawczych.	Wychowawcy
WYCHOWANIE DO WARTOŚCI KSZTAŁTOWANIE POSTAW I RESPEKTOWANIE NORM SPOŁECZNYCH		
Wdrażanie uczniów do przestrzegania norm kultury oraz właściwego zachowania w szkole i poza nią	1. Prowadzenie zajęć dotyczących dobrych manier oraz zasad dobrego zachowania w szkole i w miejscach publicznych. 2. Godziny wychowawcze 3. Apele szkolne. 4. Praca świetlicy szkolnej. 5. Wdrażanie do szanowania żywności. 6. Przypominanie o szanowaniu dóbr materialnych. 7. Wzbudzanie szacunku do pracy każdego pracownika szkoły. 8. Reagowanie na wulgaryzmy uczniów (uwaga pisemna).	Wychowawcy Dyrektor Wychowawcy świetlicy Wszyscy Nauczyciele
Kształtowanie szacunku do ludzi, wrażliwości na potrzeby drugiego człowieka	1. Tematyka zajęć. 2. Działalność charytatywna, wolontariat szkolny: udział w ogólnopolskich akcjach charytatywnych. m. in. "Prezent pod choinkę", „Pomóż i Ty”, „Góra Grosza”, „Podręczniki szkolne – solidarność szkolna nie ma granic”. 3. Udział w lokalnych akcjach charytatywnych m. in. zbiórka nakrętek dla hospicjum.	Nauczyciele Uczniowie Wychowawcy Opiekun SU Nauczyciele
Integrowanie zespołów klasowych i społeczności szkolnej	1. Organizowanie imprez klasowych (andrzejki, mikołajki, wigilijki, dyskoteki, bal przebierańców), wycieczek, wyjazdów, itp. 2. Organizowanie akcji, przedsięwzięć, gier, zabaw, itp. 3. Rajd im. P. Stalmacha.	Wychowawcy Nauczyciele
Kształtowanie postaw współodpowiedzialności za organizację życia szkolnego, rozwijanie demokratycznych form współpracy	1. Przeprowadzenie wyborów do samorządów klasowych i Samorządu Uczniowskiego. 2. Praca Samorządu Uczniowskiego i samorządów klasowych. 3. Przestrzeganie regulaminu	Wychowawcy klas Samorząd Uczniowski Opiekun Samorządu Uczniowskiego Nauczyciele

	porządkowego szkoły.	
Kształtowanie postawy prorodzinnej – pamięć o święcie bliskich osób	1. Przygotowanie przez uczniów upominków dla najbliższych z okazji Dnia Babci i Dziadka, Dnia Matki i Ojca. 2. Drzewo genealogiczne mojej rodziny.	Wychowawcy Wychowawcy świetlicy
BEZPIECZEŃSTWO, HIGIENA I OCHRONA ZDROWIA		
Troska o zdrowie i bezpieczeństwo uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem pandemii COVID-19 z jej skutkami	1. Przestrzeganie wytycznych w celu przeciwdziałania rozprzestrzenianiu się COVID-19 (wietrzenie, dezynfekcja, maseczki). 2. Pogadanki na temat sposobów zapobiegania chorobom. 3. Przestrzeganie procedur postępowania w przypadku zgłoszenia przez dziecko złego samopoczucia. 4. Diagnozowanie uczniów (obserwacja, rozmowy, ankiety) w celu wczesnego rozpoznania objawów chorób i zaburzeń na tle psychicznym. 5. Dostarczanie uczniom wiedzy na temat chorób i zaburzeń na tle psychicznym. 6. Przekazanie rodzicom wiedzy na temat objawów, profilaktyki zaburzeń psychicznych oraz depresji u dzieci i młodzieży. 7. Przeprowadzenie zajęć w zakresie: Jak radzić sobie ze stresem?, Gdzie szukać pomocy w przypadku osamotnienia i chęci izolacji? 8. Udzielanie wsparcia uczniom, rodzicom i opiekunom w organizacji specjalistycznej pomocy. 9. Przeprowadzenie zajęć na temat bezpieczeństwa dzieci na drodze. 10. Omawianie zasad dotyczących bezpiecznego zachowania się w szkole (szczególnie klasy I-III) i w domu oraz bezpiecznego spędzania czasu wolnego. 11. Ćwiczenie właściwych zachowań podczas próbnego alarmu przeciwpożarowego. 12. Przeprowadzenie zajęć na temat racjonalnego korzystania ze środków masowego przekazu i komputera oraz bezpiecznego korzystania z Internetu. 13. Edukacja wizualna w formie ściennej	Wszyscy pracownicy szkoły Wychowawcy Higienistka szkolna Pracownicy szkoły Wychowawcy Nauczyciele Pedagog szkolny Pedagog specjalny Psycholog Wychowawcy Pedagog szkolny Pedagog specjalny Wychowawcy Pedagog szkolny Pedagog specjalny Pedagog szkolny, Pedagog specjalny Wychowawcy, Funkcjonariusze Policji Nauczyciele Inspektor p.poż. Wychowawcy

	gazetki. 14. Nauka udzielania pierwszej pomocy. 15. Wdrażanie uczniów do przestrzegania nawyków higienicznych i kultury życia codziennego – pogadanki. 16. Przeprowadzanie fluoryzacji zębów. 17. Prowadzenie zajęć z gimnastyki korekcyjno – kompensacyjnej dla dzieci z wadami postawy.	Pielęgniarka, N-l W-F Wychowawcy Pielęgniarka szkolna Nauczyciel WF
Promowanie zdrowego stylu życia	1. Zajęcia o tematyce prozdrowotnej (zdrowe odżywianie, zdrowy styl życia, znaczenie aktywności fizycznej dla zdrowia człowieka, itd.) 2. Promowanie aktywnego spędzania wolnego czasu i zabawy bez alkoholu i innych środków odurzających – udział w rajdach górskich, organizowanie wycieczek. 3. Stały dostęp uczniów do wody pitnej. 4. Udział w Programie dla szkół „Mleko i owoce w szkole”. 5. Edukacja wizualna w formie ściennej gazetki. 6. Zajęcia sportowe, szkolne i międzyszkolne rozgrywki sportowe. Promowanie postaw etycznych w sporcie. Udział m.in. w „Barbarian Kids”, „Fair Play”	Wychowawcy Nauczyciele Nauczyciele Dyrektor Dyrektor
Uświadamianie istnienia zagrożeń i skutków ubocznych jakie wywołują: - nikotyna, - alkohol, - narkotyki, - substancje zaburzające świadomość(dopalacze), - nadużywanie leków, - uzależnienie od technologii informatycznych	1. Tematyka lekcji wychowawczych. 2. Gazetki tematyczne. 3. Porady udzielane przez pedagoga. 4. Pedagogizacja rodziców; współpraca z rodzicami w celu pozyskiwania informacji/spostrzeżeń dotyczących ewentualnych zmian w zachowaniu dziecka. 5. Kontrola dostępu do Internetu w pracowni komputerowej przez specjalistyczne oprogramowanie i nadzór nauczyciela.	Wychowawcy Pedagog szkolny, Pedagog specjalny, Psycholog Nauczyciel - biologii, - informatyki
Wyposażanie uczniów w umiejętności przeciwdziałania zachowaniom agresywnym i przemocy w szkole	1. Tematyka lekcji wychowawczych. 2. Udział uczniów w zajęciach/ warsztatach z pedagogiem. 3. Indywidualne rozmowy. 4. Pomoc w adaptacji uczniom nowoprzyjętym. 5. Zapewnienie pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom znajdującym się	Wychowawcy Pedagog szkolny, Pedagog specjalny, Psycholog, Nauczyciele

	w sytuacjach trudnych.	
WYCHOWANIE EKOLOGICZNE		
Kształtowanie postaw proekologicznych; wdrażanie do poszanowania środowiska naturalnego	1. Zwracanie uwagi na poszanowanie terenów zielonych wokół szkoły. 2. Prowadzenie zajęć o tematyce ekologicznej. 3. Warsztaty smogowe. 4. Prowadzenie zbiórki makulatury, baterii, zakrętek plastikowych. 5. Prowadzenie segregacji śmieci. 6. Oszczędzanie wody i energii elektrycznej. 7. Zorganizowanie „Święta Ziemi”. 8. Spacer, wycieczki ekologiczne i krajoznawcze. 9. Konkurs wiedzy ekologicznej i konkursy plastyczne. 10. Sprzątanie terenu wokół szkoły. 11. Udział w akcjach charytatywnych na rzecz zwierząt.	Wszyscy nauczyciele Nauczyciel przyrody, biologii, geografii, klas I-III, Wychowawcy
WYCHOWANIE PATRIOTYCZNE POSZANOWANIE DLA DZIEDZICTWA NARODOWEGO ORAZ INNYCH KULTUR I TRADYCJI		
Kształtowanie postaw patriotycznych	1. Uczenie szacunku do symboli narodowych. 2. Świątowanie rocznic i wydarzeń historycznych. 3. Udział w ogólnopolskich akcjach historycznych: Szkoła do hymnu Bohater ON, Akcja Żonkile – Łączy nas pamięć. 4. Wyjazdy edukacyjne do miejsc pamięci. 5. Udział w konkursach o tematyce patriotycznej i historycznej.	Wychowawcy Nauczyciele Nauczyciele klas I-III
Poznanie kultury „małej Ojczyzny”, własnego regionu	1. Organizowanie wycieczek. 2. Tematyka zajęć i lekcji wychowawczych.	Wychowawcy Nauczyciele
Poznanie dorobku kulturalnego Europy, świata. Kształtowanie postaw tolerancji i szacunku dla innych narodów, kultur oraz religii	1. Tematyka lekcji wychowawczych. 2. Zorganizowanie Dnia Języków Obcych.	Wychowawcy Nauczyciele języka angielskiego

WSPÓŁPRACA Z RODZICAMI I ŚRODOWISKIEM LOKALNYM

Współpraca z domem rodzinnym	1. Współpraca w przygotowywaniu imprez klasowych i szkolnych. 2. Konsultacje z rodzicami. 3. Zebrania z rodzicami (pedagogizacja rodziców podczas zebrań. 4. Stała systematyczna pomoc rodzicom w rozwiązywaniu trudności wychowawczych (mediacje z rodzicami i dzieckiem) 5. Współpraca szkoły z komisją ds. rozwiązywania problemów alkoholowych. 6. Współpraca w zakresie organizacji pomocy psychologiczno – pedagog. 7. Pośredniczenie w organizowaniu pomocy materialnej.	Wychowawcy, Nauczyciele, Prelegenci, Wychowawcy, Pedagog szkolny, Pedagog specjalny, Psycholog Dyrektor Wychowawcy Nauczyciele Specjaliści
Zapoznanie z głównymi przyczynami niepowodzeń szkolnych.	1. Informowanie rodziców o zachowaniu, wynikach edukacyjnych ucznia. 2. Rozmowy z uczniami i rodzicami. 3. Indywidualne konsultacje.	Wychowawcy Pedagog szkolny Pedagog specjalny Psycholog Nauczyciele
Zwiększenie współpracy z rodzicami w zakresie kontroli obowiązku szkolnego (szczególnie podczas nauki zdalnej)	1. Wnikliwa kontrola absencji przez wychowawcę.	Wychowawcy klas, Pedagog szkolny, Pedagog specjalny, Psycholog
Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz dziecka	1. Kontakty z: - Poradnią Psychologiczno – Pedagogiczną, - Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, - Organizacjami i Stowarzyszeniami działającymi w środowisku lokalnym, - Sądem Rejonowym, - Powiatową Komendą Policji.	Dyrektor Pedagog szkolny, Pedagog specjalny, Logopeda, Wychowawcy klas

DZIAŁANIA ZWIĄZANE Z UCZNIAMI PRZYBYŁYMI Z ZAGRANICY, W SZCZEGÓLNOŚCI Z UKRAINY		
Budowanie poczucia bezpieczeństwa w szkole	1. Prowadzenie trudnych dyskusji z uczniami nt. wojny w szkole.	
	2. Wypracowanie właściwego stylu prowadzenie rozmów na temat toczącej się wojny.	
Integrowanie społeczności klasowej i wewnątrzszkolnej	3. Dostosowywanie informacji o aktualnej sytuacji związanej z wydarzeniami w Ukrainie do wieku i możliwości percepcyjnych dziecka.	Nauczyciele z j. polskiego i wychowawcy klas,
	4. Rozpoznanie problemów uczniów z Ukrainy, ich potrzeb wychowawczych i profilaktycznych, czynników ryzyka (ankieta dla rodziców)	Pedagog szkolny, Pedagog specjalny, Psycholog
Wsparcie uczniów przybyłych z Ukrainy	5. Tworzenie atmosfery wzajemnego zaufania, szacunku, i otwartości na problemy innych. Włączanie uczniów w życie szkoły, organizowanie wspólnego spędzania czasu podczas różnych aranżowanych przez szkołę sytuacji.	Wszyscy nauczyciele
	6. Dodatkowe zajęcia dla obcokrajowców - dodatkowe zajęcia z j. polskiego, - pomoc pedagogiczno-psychologiczna - pomoc materialna (zbiórka darów)	Nauczyciele z języka polskiego Psycholog, pedagog Wszyscy nauczyciele
DOSKONALENIE SYSTEMU KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO ZINTEGROWANA STRATEGIA UMIEJĘTNOŚCI		
Świadome planowanie rozwoju kariery zawodowej	1. Przygotowanie do wyboru przyszłego zawodu: - zajęcia z doradztwa zawodowego, ulotki, zapoznanie ze stronami internetowymi szkół, spotkania z przedstawicielami	Psycholog, pedagog Wszyscy nauczyciele

IV. Instytucje wspierające pracę wychowawczą – profilaktyczną szkoły:

- 1) Poradnie Psychologiczno- Pedagogiczne w Cieszynie i Skoczowie;
- 2) Innymi szkoły i placówki systemu oświaty w zakresie realizowania zadań oświatowych;

- 3) Gminny Ośrodek Kultury w Goleszowie;
- 4) Gminnym Ośrodek Pomocy Społecznej w Goleszowie;
- 5) Policja, Ochotnicza Straż Pożarna w Bażanowicach
- 6) Oddział Rejonowy TPD w Cieszynie;
- 7) Oddział Rejonowy PCK w Cieszynie;
- 8) PTTK w Cieszynie i Goleszowie.

V. Programy wspierające działania profilaktyczno – wychowawcze:

1. **„Żyję i działam bezpiecznie” J.Słoma** Program nauczania edukacji dla bezpieczeństwa w szkole podstawowej/wyd. Nowa Era/
2. **„Wędrując ku dorosłości” T.Król** – Program nauczania wychowania do życia w rodzinie w klasach IV – VIII /wyd. RUBIKON/
3. **Bezpieczny Internet.** Celem programu jest uzmysłowienie użytkownikom Internetu zagrożeń płynących z korzystania z sieci. Dotyczą one głównie osób o nie wyrobionym jeszcze światopoglądzie, a więc młodzieży kształtującej swój obraz świata w oparciu o zdobywaną wiedzę, również za pośrednictwem Internetu.
4. Programy prozdrowotne obowiązujące w danym roku szkolnym, rekomendowane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Cieszynie.

VI. Kontrola Szkolnego Programu wychowawczo-profilaktycznego:

W celu oceny efektywności prowadzonych działań wychowawczo-profilaktycznych, po każdym roku szkolnym dokonywana jest kontrola wybranego obszaru programu zgodnie z kierunkami realizacji Polityki oświatowej państwa na dany rok.

Narzędzia kontroli:

- ankiety dla rodziców, uczniów i nauczycieli,
- obserwacje,
- analiza: dzienników, notatek służbowych i protokołów z posiedzeń Rady Pedagogicznej, frekwencji uczniów, opinii i wniosków rodziców na wywiadówkach i w kontaktach z pedagogiem, wychowawcami.

Kontroli wybranego obszaru Szkolnego Programu Wychowawczo-Profilaktycznego dokonuje powołany przez Dyrektora zespół zadaniowy. Wyniki kontroli omawiane są na posiedzeniu Rady Pedagogicznej oraz upublicznione.

Propozycje książek, poradników, stron internetowych:

1. Allen R., Fulton J., Poznaj swoje zdolności. Świat Książki, Warszawa 2003.
2. Birch A., Malim T., Psychologia rozwojowa w zarysie. PWN, Warszawa 1998. Gdańsk 2004

3. Elliott J., Place M., Dzieci i młodzież w kłopotcie. Poradnik nie tylko dla psychologów. WSiP, Warszawa 2000.
4. Hamlin S., Jak mówić, żeby nas słuchali. Petit, Warszawa 2001.
5. Heyne D., Rollings S., Niechęć do szkoły - jak pomóc dziecku, które opuszcza lekcje i wagaruje. GWP, Gdańsk 2004.
6. Kołodziejczak J., Agresja i przemoc w szkole. Sophia, Kraków 2004.
7. Krahe B., Agresja. GWP, Gdańsk 2005.
10. Kuncewicz D., Opolska T., Maxwell R., Dzieci alkohol narkotyki – wszystko, co trzeba wiedzieć, aby zapobiec uzależnieniu lub pomóc, gdy do niego już doszło. GWP, Gdańsk 2002.
9. Mietzel G., Wprowadzenie do psychologii. GWP, Gdańsk 2002.
10. Sałasiński M., Badziukiewicz B., Vademecum pedagoga szkolnego. WSiP, Warszawa 2003.
11. C.J. Christopher, Nauczyciel-rodzic. Skuteczne porozumiewanie się. GWP, Gdańsk 2009. Warszawa 2015.
12. Hartley M., Dobry Stres przewodnik. Jedność, Kielce 2002.
21. Philip C. Kendell Terapia poznawczo-behawioralna zaburzeń lękowych u młodzieży (Program Lęk).